

בְּאֵלֶּהִים נַעֲשֶׂה-חֵיל וְהוּא יָבוֹס צָרֵינוּ:

הַיְבָּטִים לְשׁוֹנִיִּים בְּפִרְשַׁת כִּי-תִגּוּא פֶּד

דְּקֹדֶקִי מַלִּים וְחִלְקָם בְּעֵלֵי שִׁינוּי מִשְׁמַעוֹת בְּפִרְשַׁת כִּי-תִבּוֹא וּבִהְפֹּטֶרָה וּבִתְחִילַת נִצְבִּים

כּו ו יִעֲנֶנּוּ: הִיוֹד בְּשׁוֹא לֵלֵא דָגֶשׁ, הֵעִי"ן בִּפְתַח וְהִנּוּ"ן בְּדָגֶשׁ: לְשׁוֹן עֵינוּי. אִם יִקְרָא אֶת הִיוֹד בִּפְתַח מִשְׁמַעוֹתוֹ עֲנִיָּה

כּו י וְהִשְׁתַּחֲוִיתָ: בִּזְקָף קָטוֹן בִּלְבַד לֵלֵא דִרְבֵּן (מִקָּל)

כּו יב עֲלִיית שְׁנִי

לְעֶשֶׂר: לְשִׁים לֵב לְנִיקּוּד: לִמ"ד בִּפְתַח, עִי"ן בְּשׁוֹא נַח, שִׁי"ן רְפוּיָה. לֵא: לְעֶשֶׂר.

מְעֶשֶׂר: הֵעִי"ן בְּשׁוֹא לֵא בְּחֹטֶף

כּו יד לְמַת: הִלִּמ"ד בְּשׁוֹא לֵא בְּקִמָּץ, אִם יִקְרָא בִּפְתַח וּדְגֶשׁ בִּמ"ם, מִשְׁנָה מִשְׁמַע לְמִיּוּדַע

כּו טז עֲלִיית שְׁלִישִׁי

כּו יז הָאֱמֶרֶת: הֵעֵמְדָה קֵלָה בִּה"א לְמִנּוּעַ הַבִּלְעַת הָאֱל"ף הַחֲטוּפָה, בְּדוּמָה לֹו בְּהִמְשָׁךְ יח הָאֱמֶרֶת

כּו יט וְלִהְיֶתָּה: גְּעִיָּה בִּלִּמ"ד וְה"א בְּשׁוּוֹא נַח

כּז א עֲלִיית רְבִיעִי

כּז ב נִתֵּן לָךְ: אֵין טַעַם נִסּוּג אַחֲוֹר

כּז ג בְּעֶבְרֶתָּה: הֵעִי"ן בְּקִמָּץ קָטָן

כּז ו וְהֵעֲלִיתָ: הֵעֵמְדָה קֵלָה בִּה"א לְמִנּוּעַ הַבִּלְעַת הַגֵּרוּנִית הַחֲטוּפָה שְׁלֹאֲחֶרֶה

כּז ז וְאַכְלֶתָּ שֵׁם: טַעַם נִסּוּג אַחֲוֹר לִכ"ף וּדְגֶשׁ חֶזֶק בְּשִׁי"ן מִדִּין אֲתִי מִרְחִיק

כּז ט אֵל כָּל-יִשְׂרָאֵל: תִּיבָה אֵל בְּסִגּוּל וּבִמְרַכָּא, אֵינָה מוֹקֶפֶת לְתִיבָה שְׁלֹאֲחֶרֶה.

נְהִייתָ לָעַם: גְּעִיָּה בִּתִּי"ו וְהִלִּמ"ד לֵלֵא דָגֶשׁ אֲתִי מִרְחִיק

כּז יא עֲלִיית חֲמִישִׁי

כּז יב וַיְהִי־וָדָה: הוּא"ו בְּחִירָק מֵלֵא.

וַיִּשְׁשָׁכֶר וַיִּזְכָּר וַיִּבְנֶימָן: טַעַם טַפְחָא בְּתִיבַת וַיִּשְׁשָׁכֶר

כּז יד וַאֲמָרוּ: הָאֱל"ף בְּמִרְכָּא כְּטַעַם מִשְׁנָה

כּז טו אָרוּר כְּדִי לְהַקְלֵל עַל הַקּוּרָא לְזִכּוֹר אֶת הַטַּעַם בְּמִלָּה אֲרוּר שְׁחִלְקָם מוֹטַעַם בִּזְקָף גְּדוּל, חִלְקָם בְּרִבִּיעַ וְאַחַד בּוּדָד בְּפִשְׁטָא יֵשׁ לְהַעֲזֹר בְּסִימָן הַזֶּה:¹ כֹּאֲשֶׁר הִמְלָה אֲרוּר בָּאָה בְּרֹאשׁ הַשּׁוּרָה אוֹ בְּסוּפָה, מוֹטַעַם בִּזְקָף גְּדוּל, בְּאַמְצַע הַשּׁוּרָה, בְּרִבִּיעַ אוֹ בְּפִשְׁטָא. הַיַּחֲדִיד שִׁיּוּצָא מִן הַכֹּלֵל הוּא הָאַחֲרוֹן הַמוֹטַעַם בְּרִבִּיעַ עַל אֵף

שֶׁהוּא מִתְחִיל בְּאַמְצַע הַשּׁוּרָה אָרוּר אֲשֶׁר לֹא-יָקִים

תּוֹעֲבָתָה: הֵעִי"ן בְּחֹטֶף פֶּתַח וְלֹא בְּצִירִי

כּז כֶּה דָּם נָקִי: הַדִּל"ת בְּקִמָּץ וְלֹא בִּפְתַח

כֶּה א עַל כָּל-גִּזְיֵי הָאָרֶץ: טַעַם טַפְחָא בְּתִיבַת עַל

כֶּה ח וַיִּבְרַכְךָ: הַטַּעַמָּה מִשְׁנִית בְּבִי"ת וְהִכ"ף הָרֵאשׁוֹנָה, עַל אֵף הַקּוּשִׁי, בְּשׁוּוֹא נַח

¹ סימן זה טוב למשתמשים בספרי התורה הרגילים (מכל העדות) שנכתבו בעשרות השנים האחרונות.

כח ט נִשְׁבַּע-לָךְ: געיה בנר"ן

כח ז עליית ששי

כח יא לָתֵת לָךְ: טעם נסוג אחור ללמ"ד

כח כ הַשְׁמָדָךְ: המ"ם בסגול והכ"ף הסופית קמוצה. וְעַד-אֲבָדָךְ: הב"ת בקמץ קטן

כח כז וּבִטְחָרִים: יש לשים לב לכתיב וקרי וכן בהמשך בפס' ל

כח כט בַּצָּהָרִים: הצד"י בקמץ גדול והה"א אחריה בחטף קמץ. הָעֵינֹר: הה"א בפתח, לא בקמץ

כח ל וְלֹא-תֵשֵׁב בּוֹ: אין טעם נסוג אחור

כח מא וְלֹא-יִהְיֶה לָךְ: אין טעם נסוג אחור

כח מב יִירָשׁ: יו"ד ראשונה בשווא נע, יו"ד שנייה קמוצה

כח מג מַעֲלָה מַעֲלָה: העי"ן בשווא נח ומ"ם שנייה בדגש חזק

כח מט עָלֶיךָ גֹּי: דגש חזק בגימ"ל מדין אתי מרחיק

כח נה יֹאכֵל: הכ"ף בצירי ולא בפתח.

כח אִיבָךְ: היר"ד בחירק חסר והב"ת אחריה בשווא נח, כן הדבר גם בהמשך הפרק כח נז.

כח נו וּבִבְתָּה: ב"ת ראשונה בשווא נח, כן הדבר גם בפסוק הבא וּבִבְתָּהּ

כח נח הַנִּכְבֵּד: ב"ת בקמץ ולא בפתח.

כח ט ה' אֱלֹהֶיךָ: טעם טפחא בתיבת אֵת

כח נט וַחֲלִים רָעִים וְנֶאֱמָנִים: טעם טפחא בתיבת וַחֲלִים²

כח סד וְעִבְדָּתָ שָׁם: טעם נסוג אחור לב"ת ודגש חזק בשי"ן

כט א עליית שביעי

כט ד לֹא-בָלוּ: במלרע. שְׁלֹמֹתֶיכֶם: שי"ן שמאלית

כט ו מפטיר

כט ז לְרֹאוּבֵנִי: הרי"ש בדרך כלל בגעיא, רבים משתבשים לקרוא מלה זו: לְרֹאוּבֵנִי. הרי"ש מנוקדת בשורק והאל"ף נחה כלומר איננה מנוקדת כלל. מילה זו נקראת: לְרֹבֵנִי.

הַמְנַשִּׁי: השווא במ"ם נע

כט ח אֵת כָּל-אֲשֶׁר תַּעֲשֶׂוּן: טעם טפחא בתיבת אֵת

הפטרת פרשת כי תבוא ישעיהו ס א-כב:

א קוּמִי אוֹרִי: שתיהן במלעיל

ה תִּרְאִי: הרי"ש בשווא נח לשון ראייה; וּפָתַח: במלרע

ו שְׁפַעַת: השי"ן בגעיא ועם זאת הפ"א בשווא נח;

² כן הוא בכתר ארם-צובה ובשני כתבי יד נוספים.

כָּלֶם מְשַׁבָּא יִבְאֹו: טעם טפחא בתיבת כָּלֶם

ז יִקְבְּצוּ לָךְ: טעם נסוג אחור לקר"ף, הבי"ת בשווא נע, הי"ד בחירק חסר, לא בשווא.

יִשְׁתַּחֲוֶינָךְ: הרי"ש בשווא נע ההטעמה בת"ו, במלעיל, כן הדבר גם בהמשך פס' י

יד וְקִרְאוּ לָךְ: טעם נסוג אחור לקר"ף

טז וַיִּדְעָתָּ: העי"ן בפתח

יז אָבִיא כֶסֶף: טעם נסוג אחור לאל"ף הראשונה.

וְנִגְשִׁידָּ: שי"ן שמאלית

יט לֹא-יִהְיֶה-לָּךְ: געיה ביו"ד הראשונה, בדומה לו בפס' הבא. וְיִהְיֶה-לָּךְ: געיה בה"א הראשונה

כ יִירָשׁוּ אֶרֶץ: טעם נסוג אחור ליו"ד המנוקדת בחירק מלא, הרי"ש אחריה בשווא נע

קריאה לשני וחמישי של נצבים:

כט יב שני במנחת שבת

יָהִי־הָלָךְ: געיה ביו"ד הראשונה, בדומה לו בהמשך פס' יח. לֵאלֹהִים: האל"ף כלל אינה נשמעת

כט יד וְאֵת אֲשֶׁר אֵינְנוּ פָּה: יש להאיץ מעט את קריאת התיבה פָּה להסמיכה לקודמתה³

כט טו שלישי במנחת שבת

כט יט יַעֲשֶׂן: העי"ן בשווא נח.

וּרְבָצָה בּוֹ: טעם נסוג אחור לרי"ש, עם זאת השווא נע, דגש חזק בב"ת השנייה מדין אתי מרחיק

כט כב כְּמִהֶפְכֶּת: הה"א בשווא נח

שמן רוקח. וְיִהְיֶה כִּי תָבֹא אֶל הָאָרֶץ וְגו' וְלִקְחַת מֵרֵאשִׁית כָּל פְּרִי הָאֲדָמָה אֲשֶׁר תִּבְיֵא מֵאֶרֶץ. י"ל בדרך מליצה, דהנה כתיב קִרְבָּם בְּתִימֹו לְעוֹלָם (תהלים מט, יב), ואמרו חז"ל אל תיקרי קִרְבָּם, אלא קִבְרָם, כי הקבר הוא הבית האמיתי אשר בו ינוחו יגיעי כח, אבל בעוה"ז האדם אינו רק כאורח נטוי ללון. ועוד אמרו חז"ל העוה"ז דומה לערב שבת, ועוה"ב דומה לשבת, מי שטרח בע"ש יאכל בשבת, וכן אמרו דעוה"ז דומה ליבשה, ועוה"ב דומה לים מי, שנוטל עמו מיבשה יש לו להתפרנס בים. והנה אמרו רז"ל עה"פ מִבְּרֵאשִׁית בְּרָא (בראשית א, א), בשביל התורה שנקראת 'ראשית'. וזה שרמזו כאן ואמר וְיִהְיֶה כִּי תָבֹא אֶל הָאָרֶץ אֲשֶׁר ה' אֱלֹהֶיךָ נָתַן לָךְ נַחֲלָה דהיינו הקבר דהיא הנחלה דהיינו ביתו של אדם, אני מזהירך וְלִקְחַת מֵרֵאשִׁית' כלומר שתקח עמך ה'ראשית' דהיינו התורה. ואמר עוד כ'ל פרי האדמה אשר תביא מארצך אשר ה' אלהיך נותן לך, כלומר שאין לך פירות באדמה רק אשר תביא מארצך, ומי שטרח בע"ש יאכל בשבת. ויותר יתכן לפרש עפ"י דרך זה 'אל הארץ', על הארץ העליונה. וגם י"ל דמרומז כאן סוד הגלגול שהגלגול הוא צער גדול להנשמה, והנה כ"מ שנאמ' ויהיה' אינו אלא לשון שמחה. וז"ש ויהיה' כלומר שיהיה לך שמחה כי תבוא אל הארץ אשר ה' אלהיך נותן לך נחלה וירשתה וישבת בה', שלא תצטרך להיות מגולגל שנית, וז"ש הכתוב וְתִשְׁחַק לְיוֹם אַחֲרוֹן (משלי לא, כה) כלומר שתשחק אם זה יהיה יום אחרון, ולא תצטרך להיות מגולגל שנית.

³ על מנת למנוע שיבוש ההפסק בין המילים כתוצאה מצירוף הטעמים תביר-טפחא, שלא יישמע כאילו כתוב וְאֵת אֲשֶׁר אֵינְנוּ - פָּה עִמָּנוּ הַיּוֹם

מלוא העומר. ולקחת מראשית כל פרי האדמה אשר תביא מארצך אשר ה' אלהיך נתן לך. יראה שחסדו ית' שאם האדם נותן מה שמוטל עליו, יוחשב אצלו יתברך כאילו נתן כולו לה', וזהו עֲשֵׂה תַעֲשֶׂה את כל תבואת זרעך (דברים יד, כב), הרצון שאם תתן 'מעשר', אז יוחשב לך כאילו עשית 'כל' התבואה. וירמוז וְאָכַלְתָּ לִפְנֵי ה' אֱלֹהֶיךָ... מַעֲשֶׂה דִגְגָךְ (דברים יד, כג), שיוחשב הכל למעשר לפני ה' אלהיך, כי אין לו חפץ כי אם עשות רצונו, וכמו שאמרו (ברכות לה). כאן קודם ברכה כאן לאחר ברכה, דלאחר ברכה נחשב כשלך. וזה ירמוז באומרו 'ולקחת מראשית כל פרי האדמה' דאז יוחשב 'אשר תביא מארצך אשר ה' אלהיך נותן לך' דייקא, שאתה כדאי למתנת הארץ בזכותך ודהגם שתביא רק 'מראשית' פרי האדמה, ולא כל 'פרי האדמה מ"מ, נתנה זו מחשיב לך ה' לירש כאילו כל הארץ שלך הוא, ואתה כדאי למתנת ה' לירש את הארץ].

הרב אליעזר פולאקס נר"ו. ולקחת מראשית פרי האדמה, פרי ת"א איבא, ובפרשת בראשית א' כ"ט תרגם כלשון הכתוב, והנה רש"י ז"ל בשיר השירים בהכתוב לְרֵאוֹת בָּאִבִּי הִנָּחַל (ו, יא) פירש דאבי הוא לשון לחלוחית, ואפשר דמשום כך תרגם אונקלוס איבא שיביא מהפירות המובחרים וכמבואר פ"ק דבכורים מ"ג, ואפשר דהיינו נמי טעמא שתרגם להלן וּפְרִי אֲדָמָתְךָ (דברים כח, ד) איבא, משום דכתיב בהו ברוך, שיהיו פירות משובחים, אבל גם בקללות להלן כ"ח ל"ג ושם מ"ב תרגם איבא, ושור"ר שגם בבראשית ד' ג' וַיָּבֵא קִין מִפְּרִי הָאֲדָמָה תְּרֵגֶם אִיבָא, ושם היו פירות גרועים, אח"כ ראיתי בפתשגן בבראשית שם שכתב דפרי האדמה מתורגם בכל מקום איבא ופרי עץ מתורגם בכל מקום פירי, מיהו נתקשה שם בטעם הדבר, גם צ"ע בכלל זה דהא בבראשית ג' וַתִּקַּח מִפְּרִי תְּרֵגֶם מֵאִיבִיָּהּ, ושם הוא פרי העץ כדכתיב וְעֵץ הַדַּעַת, ואפשר דס"ל כר' יהודה ברכות מ' א' דאמר אילן שאכל ממנו אדם הראשון חטא היתה.

וטעם החילוק בין פרי העץ לפרי האדמה שפרי העץ תרגם פירי ופרי האדמה תרגם איבא, אפשר שכך הוא דרך לשון ארמי לחלק ביניהם, אף שבלה"ק שוין, ובלה"ק נקראין גם ולדות הבהמה פירות דכתיב פרי בטן, ובארמי אין נקרא כן דמתרגמינן ולדא, והפירות מחולקים למיניהן, דפרי הבהמה נקרא ולד, ופרי האדמה נקרא איבא, ופרי העץ נקרא פירי, ונראה דנקראין על שם ענינם, דפרי הבהמה נקרא ולד ע"ש הלידה, ופרי העץ נקרא פירי לפי שהעץ מפרה אותו, ופרי האדמה אין האדמה מפרה אותו מעצמה אלא ע"י הזרעים שזורעין בה ולכך נקרא איבא, לפי שגידולו מלחלוחית האדמה.

הרב דוב לנדו נר"ו. הר"ש בכורים רפ"ג הביא מהירושלמי שאף שאין שיעור לבכורים מן התורה, מדרבנן יש לבכורים שיעור, אחד מששים. וקשה מאוד העשירים שרבו תבואתם ופירותיהם איך קיימו מצות הנחה ותנופה. ואיך נשאו הסל על כתיפם. וכשאמרו במשנה (בכורים ג' ד') שגם אגריפס המלך נשא את הסל על כתיפו, וכי היה שיעור ביכורים שלו רק פירות לסל אחד. ואולי נחדש שנתנו חכמים קיצבה לבכורים, עד כדי סל, והוא כלי הראוי לטלטלו. ויש שדחקו לתרץ שהשיעור שנתנו חכמים אחד משישים הוא מן הפירות המבכרים דוקא ולא מכל פירות השנה.

אבל אין בזה ישוב מספיק. שפעמים מבכרים לו הרבה יחד. ומי שיש לו פירות רבים הוא דבר מצוי שירבו הפירות המבכרים יותר מכדי נשיאה.

הרב אליעזר פולאקס נר"ו שם ברש"י זית שמן⁴ זית אגורי (והוא מספרי) וזית אגורי מפרש ברכות ל"ט א' ששמנו אגור בתוכו כמו שהביא רש"י ז"ל כאן, וכתב רש"י ז"ל בפ"י הגמ' שם דהיינו שהוא מזומן לצאת ממנו שאינו נבלע בפרי כמשקה תפוחים ותותים אלא אגור כמשקה ענבים.

⁴ בפרשתנו לא כתוב זית שמן. אבל בפירוש רש"י נשתרבו לכאן פירוש על המקרא בפרשת עקב (ח ח) זית שמן.

בשפתי חכמים הקשה דלעיל ה"ה פירש זית שמן זית העושה שמן, כי יש זיתים שאין עושין שמן, ולמה לא פירש שם כמו שפירש כאן, ותי' דלעיל מיירי בשבח ארץ ישראל ועל זה פירש זיתים העושים שמן, כלומר בשאר ארצות יש זיתים שאין עושין שמן לאפוקי בארץ ישראל כל הזיתים שבה כולן עושין שמן, והכא מיירי קרא בביכורים שאין מביאין ביכורים אלא מפירות ארץ ישראל ומשבח פירות ארץ ישראל, כדילפינן מגזירה שוה דארץ ארץ, והוה כאילו נכתבו נמי בהדיא הפירות בפרשת ביכורים, וזית דהכא מיירי ורקן בזיתים דארץ ישראל שכולן עושין שמן כדפירש רש"י בפרשת עקב, וא"כ אתי שפיר מה שפירש זית שמן ששמנו אגור בתוכו עכ"ל, ומש"כ דבארץ ישראל כולן עושין שמן אפשר שאינו מוכרח, ומ"מ מיושב שפיר גם לפ"ז.

מלוא העומר. וְהִלַּכְתָּ אֶל הַמָּקוֹם אֲשֶׁר יִבְחַר ה' אֱלֹהֶיךָ לְשֹׁכֵן שְׁמוֹ שָׁם. הנה אם הביכורים מתנה לכהן "א", כ איפה תאמר למה החריד הוא יתברך עלינו את כל החרדה הזאת בשביל אשכול ענבים אחד להטריחני כולי האי, הלא טוב כי אהנה מנכסי לכהן כהנה וכהנה ואכבד ואשב בביתי. ולזה אמר וְהִלַּכְתָּ אֶל הַמָּקוֹם אֲשֶׁר יִבְחַר ה' אֱלֹהֶיךָ לְשֹׁכֵן שְׁמוֹ שָׁם, כי לאו מילתא זוטרתא היא, כי עיקר הקפידה על שכר ההליכה שהוא יותר מעיקר המתנה, ותיקר בעיני נפשך על היותך הולך למקום הנבחר. ולהיות כי ביתר המצוות, הליכה היא משכר המצוה, ולא גוף המצוה, כמו מי שהולך לבית הכנסת שהעיקר היא התפילה, ושכר הליכה טפל לגבי עיקר המצוה, וכאן המצוה היא ההליכה, כי עיקר הביכורים דבר מועט הוא לעומת הטפול מביתך למקום אשר יבחר ה'. ולהיות ששכר ההליכה אינו שוה לכל נפש, כי הרחוק רחוק יותר, יש לו טירחא יתירה, ואותן שהיו סמוכין לירושלים לא יוכבד בעיניהם ההליכה. ולזה אמר הכתוב שכוונתך תהיה לילך אל המקום אשר יבחר ה', ואם נפל בגורלך נחלה סמוך לירושלים, כוונתך תהיה לא בשביל שהוא קרוב, הלא מקצה ארץ ישראל הייתי הולך, ויוחשב לך מחשבה כמעשה.

חזון איש. כָּכָל מַעֲוָתְךָ אֲשֶׁר צִוִּיתָנִי פִּירֵשׁ רִשְׁי נִתְּנִים כְּסֻדְרָן וְלֹא הִקְדַּמְתִּי תְּרוּמָה לַבִּכּוּרִים וְלֹא מַעֲשֶׂר לַתְּרוּמָה וְכו' וּכְתִיב מִלֶּאֱתָךְ וְדִמְעָךָ לֹא תֵאַחֵר (שמות כב, כח) לֹא תִשְׁנֶה אֶת הַסֹּדֶר. נראה דהמקדים מאוחרת באיסור מצוה לאת שוליו [וכדין נשאלין על התרומה ועל המעשרות] ויתוקן האיסור בד"א שעדיין לא אכל מן הכרי אבל אם כבר אכל אי אפשר לשאולי עלי' דנמצא דאכל טבל ואפשר דאין דין שאלה כשכבר אכל דכיון דאין הטבל בעולם ע"כ קנה תרומה ומעשר ועדיף מאתא ליד כהן, וכן אם מכר כבר מן הכרי וא"א לי' להודיע ללוקח אינו נשאל עליו, אבל כשכל הכרי קיים בידו נשאל עליו ואם כבר נתן לכהן וללוי אינו נשאל.

הרב חיים גריינימן ז"ל. יש לברר אם חיוב הבכורים הוא על כל השבעת מינים, ומי שיש לו כולם חייב להביא מכל מין ומין, או דכל שהביא בכורים מאחד מן המינים כבר יצא חובת בכורים, דבבכורים לא נתחדשה הלכה דאין מביאין ממין על שאינו מין, דהא בתרומה איצטריך קרא להכי כדאמר תמורה ה' א', ובבכורים דליכא קרא שפיר מביא ממין על שאינו מין, ורק לכתחלה כהידור מצוה יש ענין להביא מכל מין ומין, אבל אם הביא ממין אחד ולא היה דעתו להביא יותר, הרי הוא פטור מלהביא משאר המינים.

ויש להביא ראיה מהא דקתני בבכורים הרי שהביא ממין אחד וקרא וחזר והביא ממין אחר אינו קורא, ואם איתא דחייב להביא ממין האחר, א"כ הכי איבעי ליה למיתני הרי שהביא ממין אחד וקרא כשיביא משאר המינים לא יקרא, דהא חיובא הוא להביא גם משאר המינים, אלא משמע דאינו חייב להביא משאר המינים, ולכך קתני דאם חזר והביא אינו קורא.

ויש נפקותא בנידון זה גם לענין דין מקדים תרומה לבכורים, דאם אינו חייב להפריש מכל מין הרי משהפריש [כ"נ דסגי בהפרשה ולא בעי הבאה] ממין אחד בכורים, אפילו הפריש מן התאנים

שפטורים מתרומות ומעשרות מדאוריתא, כבר יכול להפריש תרומות ומעשרות מכל המינים, שהרי הפריש על כל המינים את הבכורים, אבל אם חייב להפריש מכל מין, הרי הוא מצווה על כל מין להקדים ממנו הבכורים. והראוני בפ"י ריב"א על התורה וכן בר"א מזרחי בפרשת כי תבוא שהביאו בשם ר"ת מאורלייניש דאמננס כן דאין חייב להביא בכורים מכל השבעת מינים, ואם הביא ממין אחד יצא ידי חובתו, [ועי' שם ברא"מ הורו"ץ שכתב להרחיק הדבר]

וא"ת א"כ אמאי בהביא ממין אחד וקרא וחזר והביא ממין אחר תנן דאינו קורא, ומשמע דמ"מ תורת בכורים על מה שחזר והביא ורק מקריאה נתמעט, והרי כבר יצא חובת בכורים במין הראשון שהביא, ואין בכורים אחר בכורים, וי"ל דאיירי כשהיה בדעתו בשעת הפרשת הבכורים ממין הראשון שיביא גם ממין השני, ובכהאי גוונא לא פטרו הראשונים את המין השני, ואם נפשך לומר דלשון וחזר לא משמע שהיה דעתו מתחלה לכך, דא"כ הוה ליה למיתני ואח"כ הביא ממין אחר, י"ל דאיירי שקנה השדה ממין האחר אחר הפרשת הבכורים, או שחנטו פירות שדה זו אחר הבאת הבכורים, דכל שהפירות לא היו בחיוב בכורים בזמן הפרשת הבכורים, לא נפטרו על ידן, וכן הוא בתוספתא פ"א דחזר וקנה שדה אחרת עי"ש.

ולפי זה אזדא לה מה שהוכחנו מהך מתני' דאין חיוב הבכורים להביא מכל הפירות, מדלא קתני כשיביא משאר המינים, די"ל דלכך קתני וחזר והביא לרבותא דלא מיבעיא מה שחזר ומביא ממה שברשותו שאינו קורא עליהם, אלא אף אם חזר וקנה שדה אחרת נמי אינו קורא.

כו יח-יט פניני תרגום יונתן. **אֵת יְיָ הָאֱמִירָה הַיּוֹם לְהִיּוֹת לָךְ לְאֱלֹהִים וּלְלַכֵּת בְּדִרְכֵּי וְלִשְׁמֹר חֻקֵּי וּמִצְוֹתָיו וּמִשְׁפָּטָיו וְלִשְׁמֹעַ בְּקוֹלִי: וַיְיָ הָאֱמִירָה הַיּוֹם לְהִיּוֹת לוֹ לְעַם סְגֻלָּה כְּאֲשֶׁר דִּבֶּר לָךְ וְלִשְׁמֹר כָּל מִצְוֹתָיו**

מה פירוש הלשון 'האמרת'?

רש"י כתב: "שאין לו עד מוכיח במקרא, אך נראה שהוא לשון הפרשה והבדלה" כלומר שבני ישראל הבדילו והפרישו את ה' מאלוהי הנכר להיות להם לאלוקים. וה' הבדילם והפרישם מעמי הארץ להיות לו לעם סגולה.

ה'דעת זקנים' מפרש באופן אחר, ש'האמרת' הוא לשון אמיר וענף שהוא לשון גבהות, והביא מהתרגום ירושלמי ש'האמרת' הוא מלשון המלכה, שכן בלשון ערבי קורין למלך אמיר. ולדבריו משמעות הפסוק היא: את ה' הגבהת והמלכת היום להיות לך לאלוהים, וה' הגביהך והמליכך להיות לו לעם סגולה⁵ ת"י מפרש באופן אחר.

יֵת יְיָ חֲטַבְתָּנוּ חֲטִיבָא חֲדָא בְּעֵלְמָא יוֹמְנָא דְהִכִּין כְּתִיב שְׁמַע יִשְׂרָאֵל יְיָ אֱלֹהֵנָּא יְיָ חֵד מְטוֹל לְמַהוּי לָךְ לְאֱלֹהֵא וְלְמַהוּ בְּאַרְחָן דְתַקְנָן קְדָמוּי וּלְמַנְטוֹר קְיָמוּי וּפְקוּדוּי וְדִינוּי וְלְמַקְבְּלָא לְמִימְרֵיהּ:

ומימרא ד'י' חטיב יתכון חטיבא חדא בעלמא יומנא דהכין כתיב מאן פנות עמך ישראל עם יחידאי בארעא מטול למהווי ליה לעם חביב היכמא דמליל לכון ולמנטר כל פקודוי:

ואת ה' חטבתם חטיבה אחת בעולם היום, שכך כתוב 'שמע ישראל ה' אלוהינו ה' אחד' בשביל להיות לך לאלוקים, ומאמר ה' חטב אתכם חטיבה אחת בעולם היום כי כך כתיב ומי פעמך ישראל גוי אחד בארץ (דברי הימים א, יז, כא), בשביל להיות לו לעם חביב, כאשר דבר לכם ולשמור כל מצוותיו]

כפירוש ת"י את הפסוק על פי מימרא זו של 'חטיבה אחת', מובא בגמרא (חגיגה ג. וברש"י שם) פירש האמרת שיבחת, כלומר בני ישראל שיבחו את ה' בשבח אחד - שבח מיוחד: ואמרו 'ה'

⁵ וראה גם ברמב"ן שהוא לשון רוממות וגדולה, שה' רומם את ישראל על ידי התורה

אחד ואין כמוך'. ואף ה' שיבח את בני ישראל בשבח מיוחד: ומי כעמך ישראל גוי אחד בארץ, כלומר שעם ישראל הם העם החביב שלו.

סוף הפרשה זרע שמשון. ושמרתם את דברי הברית הזאת ועשיתם אתם למען תשכילו את כל אשר תעשון. המפרשים נדחקו להבין סמיכות פסוק זה לפסוק שלאחריו תחילת פרשת נצבים 'אתם נצבים היום כלכם לפני ה' אלהיכם'. ואכן צריך להבין זאת, כי בודאי ב' הפרשיות המשך אחד להם, כמו שכתב הרידב"ז (שו"ת תשסט) שמוכרח להיות שפרשת נצבים קשורה עם פרשת כי תבוא, דאם לא נאמר כן יקשה מפני מה בקללות של פרשת כי תבוא לא נאמר אחריהם נחמות כמו שמצינו בפרשת בחוקתי, אלא ודאי הכל אחד, ובפרשת נצבים באו הנחמות, וכמ"ש בסוף הפרשה 'והיה כי יבאו עליך וגו' ושבתי עד ה' וגו' ושב ה' אלהיך את שבותך'. ונראה לתרץ, דהנה יש לדקדק מה שאמר הכתוב 'שמרתם את דברי הברית וגו' למען תשכילו', דהלא שכר מצוה בהאי עלמא ליכא, וא"כ האיך מבטיח כאן הקב"ה שכר על שמירת המצוות. ועל פסוק אתם נצבים קשה במה שכתב רש"י (בפסוק יב) 'לפי שדבר לך ונשבע לאבותיך שלא להחליף את זרעם באומה אחרת, לכך אוסר אתכם בשבועות הללו, שלא תקניטוהו אחר שהוא אינו יכול ליבדל מכם', ע"כ. וקשה דמוכח מכך שכל שבועות הללו הם לטובתן של הקב"ה ולא לטובתן של ישראל, וא"כ בודאי שגם עתה יהיה להם תרעומת על אלו השבועות שאינם נצרכות להם ובאים רק מפני שבועתו של הקב"ה. וי"ל דלתרץ קושיות אלו נסמכו הפסוקים 'למען תשכילו את כל אשר תעשון' ו'אתם נצבים', והיינו לרמוז שאין כאן שכר על קיום המצות, אלא כפי שמצינו בגמרא (ע"ז יט): 'כל העוסק בתורה נכסיו מצליחין', והקב"ה עושה לו חפציו, שאין זה מענין שכר על המצות, אלא זה מציאות, שמי שנדבק בהקב"ה אין שום רע או מזיק יכול להתקרב אליו. וזה נרמז בסמיכות פסוקים אלו 'שמרתם וגו' למען תשכילו ואתם נצבים לפני ה'', והיינו שע"י קיום המצוות והיינו 'אתם נצבים לפני ה'', משום כן תמיד 'תשכילו את כל אשר תעשון', ושום רע לא ידבק בכם.

הפטרות כ-תגוא

בגליון כ-תבוא מאשתקד שנת פג כבר קיבלנו מידידינו הרב גור אריה צור נר"ו מנועם אמרותיו ודרשותיו על ההפטרות, עתה מניף את ידו שנית ויוסף שאת משלו ויאמר.

בביאור ההפטרות ושייכותה לפרשה

הפטרות כ-תבוא היא ההפטרות הששית מתוך שבע הפטרות הנחמה הנקראות מדי שבת עד ראש השנה הבא עלינו לטובה. והיא הנקראת ו' דנחמתא. כמובא באבודרהם בענין סדר ההפטרות על פי המדרש פסיקתא דרב כהנא, לאחר חמש נבואות נחמה שבהן מבקש הקב"ה כביכול לנחם את כנסת ישראל לאחר החורבן, ועדיין אינה מתנחמת, בנחמה זו הששית מתרצית כנסת ישראל לקבל תנחומים. כפי שמכריזה בנחמה השביעית והאחרונה: שוש אָשִׁישׁ בִּיהוָה תִּגָּל נַפְשִׁי בְּאֱלֹהֵי כִּי חֲלִיטִישִׁי בְּגִדֵי יֵשַׁע וגו'.

ויראה למען, כי נחמה זו הששית היא כמאסף לכל הנחמות שלפניה: לאחר שֶהִבְטִיחָהּ הקב"ה על בניה, ועל קיבול תפילותיה, ועל תורתה שלא תשתכח ממונה, ועל יציאתה מן הגלויות ועל קיבוץ גלויותיה לתוכה בשמחה, עתה בנחמה הששית מאציל הקב"ה על כנסת ישראל מכבודו ומאורו, קומי אורי, כי בא אורך וכבוד יח'ה עליך זרח.

ובשימת לב, נאמר כאן וכבוד יח'ה עליך זרח, בלשון עבר, זרח כברו ואשר על כן בזו ו' דנחמתא כנסת ישראל נאותה להתנחם.

וכן מבשר לה הקב"ה זו ו' דנחממתא על בנין בית המקדש השלישי בעת החשת גאולתה: לפאר מקום מקדשי. ומודיע לה שבזה ושלמו ימי אבלך.

ובזה שפיר משתייכת ההפטרות לפרשה, אם כי היא מן ההפטרות שאינן בהכרח קשורות לפרשה. מכל מקום השתייכותה לפרשת כי-תבוא נראית בעליל כבר עם פתיחת הפרשה. בביאת הארץ ובניין בית מקדשנו: והיה כי-תבוא אל-הארץ ולקחת מראשית | כל-פרי האדמה אשר תביא מארצך אשר יהיה אלהיך נתן לך ושמרת בסנא והלכת אל-המקום אשר יבחל ה' אלהיך לשכן שמו שם.

וכפי הבטחת הנביא בסוף ההפטרות: ועמד כלם צדיקים לעולם וירשו ארץ וגו'. כי מידת היסוד היא כסולם המוצב ארצה וראשו מגיע השמימה, כמובא לקמן. ובירושת הארץ על ידי הצדיקים נעוץ הסולם שראשו מגיע השמימה להוריד משם השפע כבניין בית המקדש מרום מראשון כמובא בירמיהו כסא כבוד מרום מראשון מקום מקדשנו (יז, יב).

ומעתה שכרה של כנסת ישראל מושלם על כל אשר לקחה בכפליים: ועמד כלם צדיקים לעולם וירשו ארץ נצר מטעי מעשה ידי להתפאר. אני יהוה בעתה אחישנה. ועל דרך הסוד, תהיה הנחמה הזאת הששית כנגד הספירה הששית בהשתלשלות הספירות היא ספירת היסוד. ואשר על כן יודיע לה הקב"ה בזאת הנחמה על יסוד בנין בית המקדש השלישי, כנ"ל, הוא יסוד היסודות ותכלית הנחמות, להודיע כי בזה "שלמו ימי אבלך".

ומידת היסוד היא מידתם של הצדיקים, כאומרו [משלי י, כה] וצדיק יסוד עולם, וכן תכונה מידת היסוד בשם "כל", באשר היא יסוד הכל, ואשר על כן מסיימת הנחממתא הששית בפסוק הנ"ל: ועמד כלם צדיקים לעולם וירשו ארץ נצר מטעי מעשה ידי להתפאר.

וכן בפסוק המרמז על שבע הספירות [דברי הימים א כט יא] לך יהוה הגדלה והגבורה והתפארת והנצח והחוד כי כל בשמים ובארץ לך יהוה הממלכה והמתנשא לכל לראש, מרומות מידת היסוד בתיבת "כל", באומרו "כי כל בשמים ובארץ". וזהו ענינה של מידת היסוד, לקבל את ההשפעות של כל המידות, שהם בבחינת שמים, ולהעבירן אל בחינת הארץ שהיא המלכות.

ועוד יש לומר כמובא בשערי אורה, כי ביסוד מידת היסוד היא אות ו' משם ה', כזה: י-ה-ו-ה, היא האות המחברת בין שמים וארץ, והיא כעין סולם מוצב ארצה וראשו מגיע השמימה, ליחד שם י' ב ו'ה. ואשר על כן האות ו' [בשורוק] היא הניקוד של שם יהוה במידת היסוד כזה: יהוהוה, וכן מנוקד שם ה' בברכת הצדיקים בתפילת העמידה, וכן בברכת השלום ששתיהן כנגד היסוד, כאומרו צדיק יסוד עולם ויסוד העולם הוא השלום. ואכן כי כן זו עבודתו של הצדיק שרגליו נטועות בארץ וראשו מגיע השמימה, להשרות השכינה הק' בארץ לקיים [ויקרא כו, ו] ונתתי שלום בארץ.

ועל דרך הצח מידת השורוק היא מידת השרקרק כמובא במסכת חולין סג. שם נאמר: רחם, זה שרקרק. אמר רבי יוחנן, למה נקרא שמו רחם, כיון שבא רחם באו רחמים לעולם, ועוד שם: וגמירי דאי יתיב אארעא ושריק אתא משיחא, דכתיב (זכריה י, ח) "אשרקח להם ואקבצם".

ובביאור מאמר זה יאמר לעומקו של מקרא, כי עניין ישיבתו של השרקרק על הארץ היא עניין של השורוק כנ"ל המוצב ארצה וראשו מגיע השמימה. ובהיותו נקרא רחם יבשר על התפשטות הרחמים בארץ.

וזה שנאמר כאן: כי בקצפי הכיתיד ובכרעני רחמתיך:

ואשר על כן יבוא רָחֵם ויודיע על גאולתנו.
ובשימת לב, ניקוד השורוק בהגייתו הוא כעין קֶבֶץ, אלא שהקבץ תנועתו קטנה והשורוק תנועתו גדולה, וכבר התבאר בנחמתא החמישית נִשְׁהִיא כנגד ספירת ה"הוד" שניקודה הוא קֶבֶץ, וכשם שהשורוק נמשך מהקֶבֶץ, כן ספירת היסוד נמשכת מן ההוד ובכך מחברת את כל השתלשלות הספירות אל הבחינה השביעית היא המלכות. להופיע השגחת ה' בארץ כנ"ל. ואשר על כן מסיימת הנחמה הששית באור הצדיקים שנאמר וְעַמְּךָ כָּלם צְדִיקִים, לְעוֹלָם יִירָשׁוּ אֶרֶץ נָצֶר מְטָעֵי מַעֲשֵׂה יָדֵי לְהִתְפָּאֵר. אֲנִי יְהוָה בְּעֵתָהּ אֶחֱשָׁנָה. בב"א.

תָּן לְחֶכֶם וְיִחְכְּמוּ-עוֹד

אנא שלחו את הערותיכם!

הכתובת למשלוח: eliyahule@gmail.com

הערות מתקבלות גם באנגלית.

הודעה מאתר "לדעת" כאן תוכלו להוריד גליונות פרשת השבוע מדי שבוע (גם גליונו מופיע שם):

<http://www.ladaat.info/gilyonot.aspx>

מאמרנו מופיע **ונשמר** באוצר החכמה בפורום דקדוק ומסורה

<http://forum.otzar.org/forums/viewtopic.php?f=45>

מאמרנו מופיע **ונשמר** באתר דרשו <http://www.dirshu.co.il/?p=140390>

אם אתה מתעניין

בהבטים הלשוניים של התורה

(לשון המקרא, המשנה, התלמוד וכו')

אתה מוזמן להרשם (בחנם)

לקבלת דוא"ל בעניינים לשוניים

כתובת: info@maanelashon.org

☺ בוא להחכים את עצמך ואת שאר המכותבים ☺